

folkningen i uføre? Er man godt tilfreds? Det er da i orden, hvis man vil smøre alt det her på huden – værsgo – men skal vi andre ikke have mulighed for et bevidst fravalg? Jeg håber, at man kan blive enig om på en eller anden måde at styrke forbrugernes indflydelse og få deklamationer, der klart fortæller effekten. Eller mener man, at vi alle sammen er kemiingeniører? Jeg tror også, der kunne være en kemiingeniør, der ikke kunne klare denne her opgave.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Frandsgaard (FP):

Jeg giver Enhedslistens ordfører ret i, at det mange gange ikke er nemt at læse de deklamationer, og jeg giver Enhedslistens ordfører ret i, at det skulle tydeliggøres lidt mere, men det er ikke rigtig det samme som at begynde at lave en deklamation af mistænkte ting.

Jeg er helt enig i, at mange af de deklamationer, der allerede er i dag, er for dårlige, og de skulle gøres mere tydelige, sådan at det blev nemmere for almindelige mennesker at læse dem. Det giver jeg Enhedslistens ordfører fuldstændig ret i.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Kan jeg forstå Fremskridtspartiets holdning på den måde, at det altså, hvad angår dokumenterede virkninger af farlige stoffer, er interesseret i, at det klart kommer til at stå i deklamationen, hvilke faktiske virkninger der er, for det er jo det, forbrugere er interesseret i?

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Frandsgaard (FP):

Det skal forstås sådan, at hvis der findes produkter, eller der findes kemiske midler i produkterne, der er forbudte, ja, så skal de selvfølgelig ikke være i handelen. Jeg er fuldstændig enig i, at de skal tages ned fra hylderne.

Men det, som jeg forstod ordføreren sagde, var, at de deklamationer, som findes, var alt for ulæselige og alt for utydelige, og det var det, jeg gav ordføreren fuldstændig ret i.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 90:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af muligheden for et gensplejningsfrit landbrug.

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Kolstrup (EL).

(Fremsat 4/2 99).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Jeg vil gerne sige tak til Enhedslisten for deres beslutningsforslag om at sikre muligheden for et landbrug, der er fri for gensplejning. Som bekendt vedrører forslaget såvel mit ministerium som Fødevareministeriet, men det bliver mig, der kommer til at svare på regeringens vegne.

Som sagt er vi glade for forslaget, da vi her ved får mulighed for at drøfte de meget væsentlige spørgsmål, der er, ved anvendelsen af genetisk modificerede organismer. Tidligere har jeg givet udtryk for, at regeringen forholder sig kritisk til anvendelsen af genteknologi. Man kan vel roligt sige, at vores procedurer er de skrappeste, og vores holdninger er de mest kritiske i Europa i øjeblikket.

Men vi tager ikke i princippet afstand fra teknologien, da den rigtigt anvendt også rummer muligheder, vi kan have glæde af. Produkter, der skal udsættes eller markedsføres, skal imidlertid underkastes en grundig miljø- og sundhedsmæssig risikovurdering, og vurderingen skal have sit fundament i forsigtighedsprincippet. Det er helt afgørende for regeringen.

Vi kan ikke se bort fra, at store dele af befolkningen er meget utrygge ved genteknologi. Det

er derfor vigtigt, at vi med jævne mellemrum debatterer teknologien her i salen og rundt i samfundet og giver lejlighed til, at de kritiske spørgsmål, mennesker i vores land har, kan blive besvaret på en ordentlig måde.

Teknologirådets netop afholdte konference om genetisk modificerede fødevarer er det nyeste eksempel på, at befolkningen er interesseret og engageret i emnet. Det viser også, at deres opfattelse af teknologien er meget nuanceret. Rapporten fra lægfolkene understreger, at samfundet skal udnytte mulighederne i bioteknologien, men at vi samtidig skal sikre os, at denne teknologi anvendes på en forsvarlig måde.

I det beslutningsforslag, vi behandler i dag, opfordrer forslagsstillerne til et øjeblikkeligt forbud mod brug af genteknologi i landbrug og i fødevarerproduktion. Opfordringen er foranlediget af en deklARATION, der blev vedtaget i november 1992 på den 12. videnskabelige konference i den internationale sammenslutning af økologiske bevægelser. Denne deklARATION anmoder verdens regeringer og statsadministrationer om et øjeblikkeligt stop for brugen af gensplejsning i landbruget og i produktionen af fødevarer. Anmodningen om øjeblikkeligt stop bliver bl.a. begrundet med, at teknologien skulle indebære uacceptable risici for den humane sundhed samt medføre negative og irreversible virkninger på miljøet.

Forud for enhver godkendelse til udsætning i miljøet af et gensplejset produkt eller en gensplejset afgrøde foretages en miljø- og sundhedsmæssig vurdering. Vurderingerne bygger på en fra sag til sag-vurdering og tager deres udgangspunkt i den trinvisse udsætning i naturen af de genetisk modificerede organismer.

Formålet med denne vurdering er at sikre, at der ikke markedsføres produkter, vi nærer betænkeligheder ved. Vurderingerne skal være kritiske og tage så mange faktorer med som muligt. Det er min opfattelse, som jeg sagde det før, at vi i Danmark administrerer på den måde.

I forslaget opfordrer Enhedslisten til, at regeringen arbejder for et fælles europæisk forbud mod udsætning og markedsføring af genetisk modificerede organismer. Der kan jeg oplyse, at jeg under rådsmødet i december i EU foreslog mine kolleger et 3-årigt moratorium for import og markedsføring af GMO'er. Desværre fik jeg hverken fra Kommissionen eller fra et eneste andet medlemsland opbakning til dette forslag.

I stedet for et fælles europæisk forbud mener jeg derfor, at vi skal tænke os godt om og bruge vores kræfter på at skabe en regulering, der kan sikre, at anvendelsen af GMO'er finder sted på en forsvarlig måde, som både vi og borgerne kan være tjent med.

Jeg er selvfølgelig enig med Enhedslisten i, at det er politikernes ansvar at fastlægge fornuftige rammer for udvikling og brug af genteknologi. Kursen skal ikke alene sættes af udbud og efterspørgsel hos forbrugerne. Så der ligger et stort ansvar hos politikerne, når vi godkender de gensplejsede organismer. Vi skal give forbrugerne valgmuligheder, men vi skal selvfølgelig sørge for, at kontrol, regler, tilsyn osv. er i orden.

Det er derfor også godt at se, at partierne i høj grad engagerer sig i debatten. F.eks. har mit parti, Socialdemokratiet, for nylig udarbejdet et debatoplæg med titlen »Gén-vej til fremtiden, træd varsomt!«. De europæiske befolkningers skepsis er ikke en svaghed, men en styrke. Tages den alvorligt, kan den bidrage til, at anvendelsen af genteknologi kan ske på et miljømæssigt bæredygtigt grundlag, der samtidig respekterer de etiske grænser og tager hensyn til vigtige samfundsmæssige interesser.

Til slut opfordrer Enhedslisten regeringen til at stemme nej til det indre udsætningsdirektiv. Enhedslisten har nemlig den opfattelse, at der på en række områder er tale om en forringelse af det gældende direktiv fra 1990. Den opfattelse deler jeg ikke. Der er punkter, som skal laves om, men som helhed betragtet er forslaget en klar forbedring. I det følgende vil jeg derfor punkt for punkt kommentere de emner, Enhedslisten kritiserer i Kommissionens forslag til det reviderede udsætningsdirektiv.

Hvad angår komitéproceduren, har jeg adskillige gange fremhævet komitéprocedure 3 A som en udemokratisk procedure. Det er derfor godt, at Kommissionen i sit forslag har ændret dette til en mere demokratisk procedure og derved i virkeligheden givet magt fra sig. Derfor kan jeg også være enig med Enhedslisten i, at det er uheldigt, at forordningen om nye levnedsmidler og levnedsmiddelingredienser, den såkaldte novel food-forordning, indeholder 3 A-proceduren. Det er jo et af de eksempler på total mangel på konsistens og konsekvens, som er irriterende i det europæiske samarbejde.

Siden udsætningsdirektivet blev vedtaget i 1990, har der i direktivet været bestemmelser

om etablering af produktlovgivning. Ud over novel food-forordningen har vi da også allerede en lægemiddelforordning og en ændret frøpakke. Der er som sådan ikke noget nyt i, at der langsomt vil ske en overflytning fra udsætningsdirektivet til produktlovgivning, men det er naturligvis lige præcis ved disse forhandlinger og ved vedtagelsen af produktlovgivningen, at vi kan sikre det høje beskyttelsesniveau, og vi skal sikre befolkningens muligheder for at deltage i beslutningerne.

Kommissionen foreslår, at tilladelser til forsøgsudsætninger på tilsvarende måde flyttes over i produktlovgivningen. Med udgangspunkt i det danske forhandlingsmandat har vi som udgangspunkt argumenteret imod denne overflytning.

Jeg forstår ikke Enhedslistens bekymring vedrørende en udvidelse af direktivets anvendelsesområde. Jeg mener ikke, at der i forslaget er tale om en udvidelse af anvendelsesområdet. Der er snarere tale om en præcisering af anvendelsesområdet.

Jeg finder ikke, at Danmark skal sige nej til procedurer, der gør os mere smidige, men vi skal sikre, at smidiggørelsen ikke sker på bekostning af beskyttelsesniveauet. Jeg er af den opfattelse, at en udvidet risikovurdering må være en fordel for Danmark. En obligatorisk inddragelse af flere elementer i risikovurderingen kombineret med fælles retningslinjer for vurderingen vil styrke værdien af de vurderinger, der foretages rundt om i Europa.

Det er rigtigt, at Kommissionen foreslår sikkerhedsklausulen ændret. I det eksisterende udsætningsdirektiv kan et medlemsland midlertidigt begrænse eller forbyde en genetisk modificeret organisme på sit område. En forudsætning er dog, at landet skal have en berettiget grund til at formode, at organismen udgør en risiko for sundhed eller miljø.

I Kommissionens forslag eksisterer den samme mulighed. Her er det blot specificeret, at en begrundet formodning om risiko kan opstå som følge af nye oplysninger eller fornyet vurdering af eksisterende oplysninger. Det er en fordel, at tidligere benyttede oplysninger kan gennemgå en fornyet vurdering og om nødvendigt være med til at danne grundlag for et midlertidigt forbud.

Op så er der mærkningen: »Kan indeholde GMO'er«. De organismer, der skal have tilladelse efter udsætningsdirektivet, skal være i stand til at formere sig eller til at overføre genetisk

materiale. Der er således tale om organismer, der er meget lidt forarbejdet. Mærkningen med ordene »kan indeholde GMO« vil derfor ikke give nogen god mening i relation til udsætningsdirektivet.

Under forhandlingerne om det reviderede direktiv har Danmark generelt en positiv indstilling til Kommissionens forslag, da vi mener, det rummer vigtige forbedringer. Det er imidlertid en forudsætning, at forslaget ikke på andre områder sænker beskyttelsesniveauet.

Der foreligger ikke endnu et færdigt resultat af forhandlingerne. Det er derfor for tidligt at lægge sig endeligt fast på, hvordan Danmark skal stemme. Men vi skal bruge perioden, indtil tingene ligger fast, til at arbejde aktivt på, at de danske synspunkter kan vinde indpas, så vi får et direktiv, der bedre inødekammer vores og befolkningernes ønsker og bekymringer.

Midt i februar vedtog Europa-Parlamentet deres forslag til ændringer af Kommissionens forslag til et revideret udsætningsdirektiv. Der var i Parlamentets forslag flere, og jeg synes, positive stramninger. Jeg glæder mig derfor til at se Kommissionens behandling af Parlamentets forslag.

Der var dog et enkelt punkt, hvor lobbyisterne havde haft held til at tale europaparlamentarikerne den gale vej. Det var på spørgsmålet om længden af den periode, der skal gå, inden man skal revurdere en given tilladelse. Der tror jeg til gengæld, at vi er helt på linje med Kommissionen.

Som det fremgår af såvel Socialdemokratiets debatoplæg som den netop afholdte konsensuskonference skal vi være kritiske og meget forsigtige, når det gælder tilladelser til markedsføring. Og vi skal være helt oppe på mærkerne, når det gælder direktivforhandlingerne. Dette kombineret med en stadig tilbagevendende og nødvendig folkelig debat skal sikre, at teknologien kun anvendes, når det sker på en acceptabel og forsvarlig måde. En sådan forsvarlig anvendelse af teknologien skal vi dog ikke lukke døren for.

Derfor kan regeringen ikke støtte Enhedslistens beslutningsforslag; men som jeg startede med at sige, så har vi jo nogle fælles synspunkter, og vi har i hvert fald et fælles ønske om, at det her bliver så godt som muligt, og at vi får en grundig debat. Så derfor vil jeg derfor endnu en gang sige forslagsstillerne tak for deres forslag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne allerede nu stille ministeren et par spørgsmål, for at få afklaret, hvor langt vi kan komme i denne her sag i fællesskab. For vi er jo i hvert fald enige om den principielle side af sagen, nemlig bekymringen, som deles af flere og flere mennesker.

Derfor vil jeg godt spørge ministeren – jeg var meget glad for, at den danske regering stillede det forslag i december om et 3-årigt moratorium – om regeringen stadig væk vil arbejde for den idé? Der var ganske vist modstand imod ideen på ministerrådsmødet i december, det ved jeg godt. Men diskussionen udvikler sig jo med vældig hast også i de andre EU-lande, og derfor synes jeg, der kan være god grund til stadig væk at arbejde for forslaget.

Det andet spørgsmål, jeg har, er: Ministeren var inde på de sundhedsmæssige vurderinger af ansøgninger. Der vil jeg godt spørge, om det ikke er korrekt, at man faktisk ikke undersøger f.eks. konkret, om der opstår organskader hos dyr, som f.eks. spiser foder fra gensplejsede organismer – f.eks. majs eller soja i foderet – og at det altså ikke bygger på konkrete organanalyser, det, man foretager sig i dag?

Miljø- og energiminister (Svend Auken):

Et af problemerne ved moratorieforslaget var, at det efter juristernes mening var i åbenbar strid med gældende regler, og at man derfor ikke bare kunne indføre et moratorium, men at man var nødt til at ændre reglerne, så det tillod, at man kunne lave moratoriet.

Hertil kommer, tror jeg, et synspunkt hos mange om, at man ønsker at forhandle Kommissionens forslag til udsætningsdirektiver og gøre det arbejde færdigt og ikke, om jeg så må sige, forplumrer vandene med noget, der måske alligevel ikke ville føre til noget resultat.

Endelig skal man ikke være blind for, at der er et meget betydeligt element af konflikt mellem Europa, som i alle lande har en meget kritisk holdning, og så amerikanerne, hvor en tilsvarende kritisk holdning i befolkningen og i det politiske system næsten ikke er til at få øje på, og hvor der derfor er lagt op til en vældig konflikt. Og hvis vi her lavede et moratorium, følte mange, vi ville bidrage til en yderligere enorm skærpelse af konflikten, uden at vi fik løst nogen reelle problemer.

Når jeg alligevel er tilhænger og, som besvarelse af hr. Keld Albrechtsens spørgsmål, stadig væk er tilhænger, så er det, fordi jeg ikke synes, det gør noget, vi stopper op og tænker os godt om. Og så må vi, om jeg så må sige – juraen er jo til for livets skyld, livet er jo ikke til for juraens skyld – lade juraen tilpasse sig livet og give os den fornødne tid til det.

Så jeg har stadig væk den opfattelse. Og som hr. Albrechtsen måske ved, har vi aftalt med de danske interessenter, at vi i år ikke bruger det. Så vi har altså fået en tænkepause på 1 år, som jeg håber vi vil udnytte, både til de fuldskalaforsøg, der er behov for, og også til den folkelige og kritiske debat, der er brug for.

Vi spørger ganske mange interessenter i forbindelse med godkendelserne, og mit indtryk er, at alle relevante aspekter er inde i billedet. Men jeg vil gerne på den givne foranledning undersøge nærmere, om det aspekt om organskader, som hr. Albrechtsen nævner, også indgår i den danske. . .

Så det skal jeg meget gerne tjene udvalget til at komme tilbage med en mere fuldstændig besvarelse af bagefter.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er glad for, at ministeren bekræfter, at det fortsat er den danske regerings holdning, at der bør indføres et 3-årigt moratorium, i hvor vel det volder forskellige juridiske problemer og sådan noget, og det har ministeren jo ret i. Men jeg er glad for, at det stadig væk er den danske regerings holdning.

Jeg kan bekræfte fra det besøg, som Europa-udvalget havde i Washington i sidste uge, at amerikanerne i det her spørgsmål er, for at sige det direkte, bindegale; ja, det kan ikke siges mildere. Og derfor står vi over for et alvorligt problem.

Men jeg vil godt spørge ministeren: Den rigtige strategi over for USA kan vel ikke være at gå i defensiven? Det fornemmer jeg også, der i virkeligheden ligger i ministerens svar, for USA, som jeg har hørt det i Washington, ønsker simpelt hen et system, hvor alle de godkendelser, de giver i USA, automatisk så også er gældende på markedet i Danmark og i EU. Og det håber jeg under ingen omstændigheder den danske regering vil være med til at godkende, disse amerikanske krav. Det vil jeg godt spørge ministeren om han vil uddybe.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det var hr. Albrechtsens forrige spørgsmål til ministeren. Jeg synes ikke rigtig, ministeren fik svaret på det, og jeg synes, der er sådan noget meget vigtigt, fundamentalt, i det, men selvfølgelig også vældig teknisk. Altså, så vidt jeg forstod hr. Albrechtsen, så spørger han, om ikke ministeren mener eller kan bekræfte, at genmodificerede organismer påfører organskader på dyr. Der vil jeg gerne have ministerens vurdering af, om genmodificering, altså teknikken i sig selv, skulle være skadelig.

Altså, jeg opfattede det ikke sådan, at teknikken i sig selv og dermed genmodificerede organismer, organismer, der var påvirket af den teknik, pr. definition skulle være skadelig. Jeg er dybt bekymret også for teknikken. Men det er jo, for at man går ind og rører ved nogle ting, altså påvirker nogle andre gener end dem, man tror man påvirker, osv., og derved kan man så fremkalde den frygtelige effekt, at den kan give organskader.

Men det kan jo ikke være genmodificeringens teknik i sig selv. Det vil jeg gerne have ministerens vurdering af.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Først til hr. Ole M. Nielsen:

Det, jeg svarede på, var, om den konkrete bedømmelse af den konkrete ansøgning om at få lov til at udsætte en bestemt sort, altså en bestemt plante, med en genmodifikation tilføjet, om man i den vurdering, hvor vi altså spørger alle mulige videnskabelige institutter, også spørger om mulige organskader fra denne konkrete plante. Og det er jeg simpelt hen ikke klar over, og det har jeg lovet hr. Albrechtsen at give ham et svar på.

Men jeg er fuldstændig enig i den måde, hr. Ole M. Nielsen beskriver det generelle spørgsmål på. Faktisk kan vi jo have GMO'er, som ikke har nogen anden DNA-kode end den ikkegenmodificerede plante, fordi det altså simpelt hen til syvende og sidst overhovedet ikke påvirker DNA-koden, så det kan man pr. definition ikke sige. Man kan måske endda sige, vi kan bruge genteknologien til at lave noget, der skader mindre end det, vi har i dag, altså som udgangspunkt.

Min bekymring er mere, om man har fået alle disse umiddelbare og mere indirekte virkninger

på længere sigt belyst tilstrækkeligt, og det er det, vi arbejder på

I forhold til hr. Albrechtsen vil jeg kun sige én ting, og det er, at ét af de store problemer, vi umiddelbart har, synes jeg, i forhold til De Forenede Stater, er, at De Forenede Stater f.eks. leverer meget betydelige mængder af vores kraftfoder på soja-området, en meget høj andel. Og der vil det, med den politik, der i dag føres, være svært at få ikke-GMO-soja eller noget, man kan være sikker på ikke er genmodificeret, frem, og det betyder ikke bare noget for de økologiske landmænd, men også for andre landmænd, som ikke ønsker det, eller for de fødevareræder, der ikke ønsker disse.

Ved at man bare sammenblender det hele, fratager man også forbrugerne, producenterne en valgmulighed. Og der skal vi ikke bare i Danmark, men i EU, være optaget af dels i forhold til amerikanerne at gøre opmærksom på, hvor uacceptabel en sådan fratagelse af et valg er, og dels også undersøge, om vi kan få andre leverandører fra andre lande, da vi jo ikke selv producerer sojabønner, til at levere de andre produkter.

Men der er desværre mange reelle konflikter mellem amerikanerne og os, som netop skyldes, at der ikke er den samme bekymring i USA som hos os.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, tak for svaret og også tak for tilsagnet om, at ministeren vil undersøge spørgsmålet om organundersøgelser i forbindelse med godkendelser. Der vil jeg så godt stille et supplerende spørgsmål, om vi også i den forbindelse kan få et tilsagn om, at man fra den danske regerings side vil gå ind og få afklaret det mere principielle spørgsmål, som hr. Ole M. Nielsen rejser. For sagen er jo, at de forsøg, som forskeren Pusztai gennemførte, jo viser, at selve gensplejningsmekanismen fremkaldte skadelige virkninger, som viste sig hos rotter i et forsøg. Og det var netop en undersøgelse, som konkret gik ud på at kigge på organer i dyr, som havde spist af en gensplejset organisme.

Jeg vil meget gerne spørge ministeren: Der foregår jo i øjeblikket en undersøgelse af det spørgsmål i det britiske parlament, hvor man har fået alle oplysningerne stillet til rådighed. Vil man også fra dansk side gå ind i den undersøgelse og være med til at få det afklaret?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Ja, men jeg er meget glad for, at hr. Albrechtsen trækker det dér eksempel med rotterne, der fik genmodificerede kartofler, frem, for det har været meget fremme, og det har været med til at give en stor usikkerhed og skræk i befolkningen, som jeg mener er helt ubegrundet, såvidt jeg har fået det samme forsøg refereret.

Jeg forstår nok, at Enhedslisten har prøvet at trække den skrækvision til Danmark ved at invitere forskerne over for nu at sige det sådan. Men det, jeg har opfattet, var, at man modificerede den kartoffel til i virkeligheden at avle et produkt, som er giftigt, nemlig lectin, så vidt jeg forstår, og dermed mener jeg, at det delresultat, som det jo tilsyneladende var efter det, jeg har hørt, kun beskriver, at giftige kartofler er giftige. Og det er jo ikke så uinteressant selvfølgelig. Så det mener jeg er det, det beviser.

Og jeg er ked af, at det bliver brugt som et skræmmekseksempel, som får hele befolkningen til at afvise tanken om genmodificering overhovedet. Jeg er også – og har altid været – dybt bekymret over teknikken, men jeg mener ikke, at vi kan afvise den.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Det, der kalder mig herop, er også det sidste spørgsmål foranlediget af hr. Keld Albrechtsen om forsøget med rotterne. Kan ministeren bekræfte her, at det var et ufærdigt, u gennemført forsøg, man brugte som eksempel på, at det her var for farligt?

Kan ministeren også bekræfte herfra måske, at hvis kartoffen skulle godkendes i dag i Danmark, så var den blevet forbudt på grund af bl.a. solaninindholdet?

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Jeg vil selvfølgelig meget gerne svare på alle spørgsmål, også meget tekniske spørgsmål, men det har vi jo udvalgsarbejdet til. Omvendt ville det være lidt forkert at foregribe hele behandlingen, før ordførerne har haft lejlighed til at sige noget om selve forslaget, men jeg tror, vi kan få en god diskussion også ud fra det, hr. Kirk nævnte i den her forbindelse.

Jeg skylder vel i virkeligheden svar på ét spørgsmål, og det er, om moratoriet stadig væk er den danske holdning. Det er den danske holdning, men udsigten til at få det vedtaget, i øjeblikket i hvert fald, er meget ringe, og det

hænger lidt sammen med de forhold, jeg nævnte før.

Derfor: Selv om vi er tilhængere af moratoriet, og selv om jeg ikke har ændret holdning på dette spørgsmål, så vil vi bruge mange kræfter på at gøre det direktiv, der i øjeblikket er til behandling, så godt som muligt, helst sådan at vi kan ende med at stemme ja til det.

Det kræver altså nogle forbedringer, og der føler vi altså – bortset fra et enkelt punkt – at vi har fået en god håndsækning fra Det Europæiske Parlaments behandling af sagen.

Formanden:

Fru Margot Torp som ordfører.

Margot Torp (S):

Det er Socialdemokratiets opfattelse, at ét hensyn må dominere alle andre i spørgsmålet om gensplejsede fødevarer, og det er hensynet til mennesker og miljø. Med den holdning i baghovedet har Socialdemokratiet lavet et debatoplæg om gensplejsning, der hedder »Genvej eller gen-vej til fremtiden – træd varsomt«.

I debatoplægget lægger Socialdemokratiet op til, at langsigtede virkninger på miljøet og sundheden bør indgå i risikovurderingen; at virksomhederne skal have pligt til at iværksætte et overvågningsprogram for hvert enkelt program; at tilladelser altid bør gøres tidsbegrænsede og korte; at der bør laves systematisk overvågning af de samlede virkninger både nationalt og på EU-plan; at beskyttelsesniveauet ved overflytning til særlig lovgivning eller anden lovgivning ikke må sænkes; at der ikke må ske forringelser ved overflytning; at de offentlige myndigheders ekspertise på området skal styrkes, så de matcher erhvervenes, og at den uafhængige forskning i risici bør øges.

Vi vil også hjælpe økologien for ad den vej at sikre et alternativ til de genmanipulerede produkter, og vi vil sikre forbrugerne, at de faktisk er i stand til at vælge, ved at skabe bedre mærkningsordninger. Der er mange andre anbefalinger – jeg kan ikke læse dem alle sammen op her.

Som et af redskaberne til at nå disse og de andre anbefalinger i debatoplægget foreslår Socialdemokratiet bl.a. et midlertidigt stop for markedsføring af gensplejsede produkter i EU, indtil nye og bedre regler er på plads.

Som det fremgår heraf, deler Socialdemokratiet Enhedslistens bekymring for gensplejsede produkter, og vi mener også, at det er tvungen-

de nødvendigt, at vi træffer politiske beslutninger om udviklingen. Udviklingen af genmanipulerede organismer er alt for revolutionerende til, at vi kan tillade os at se passivt til, mens multinationale koncerner lusker de manipulerede varer ind ad forbrugernes bagdør.

Debatten, som Enhedslistens forslag afføder, er derfor både god og nødvendig. Når vi så alligevel afviser Enhedslistens beslutningsforslag, er det altså ikke, fordi vi er uenige i målene, men fordi vi ikke tror på strategien, som den lægges frem i B 90.

Vi ønsker fortsat, at der presses på i alle sammenhænge for at øge sikkerheden for mennesker og miljø – her tænkes både på WTO og EU – men det skal ske på en sådan måde, at vi altid tages alvorligt i de her fora. Ellers mister vi fuldstændig indflydelse på udviklingen. Som et lille land er vi simpelt hen nødt til at arbejde gennem de internationale fora, som vi har siddet i.

Det er vigtigt, at vi på en ordentlig måde når frem til at kunne håndtere den her revolutionerende teknologi forsvarligt, samtidig med at vi sikrer os mulighed for at kunne høste de fordele, den måtte rumme i forhold til øget velfærd i verden.

Men vi er i en kritisk fase nu, og jeg synes, det ville være meget rart, hvis dansk landbrug og dansk detailhandel ville hjælpe med til at skabe os lidt mere råderum. De kunne meget passende være meget nøjeregnende med at kræve af deres leverandører, at de kan dokumentere, hvorvidt produkter, som de får ind, er gensplejsede eller ikke er gensplejsede.

Landbruget har i forhold til økologi hele tiden sagt: Ja, når forbrugerne vil have det, så skal vi nok lave det. På samme måde kunne man godt se en parallel og sige: Jamen vi vil holde gensplejsede produkter meget adskilt, indtil forbrugerne ønsker, at vi ikke behøver at være så nøjeregnende mere. Det kunne være meget rart, og jeg ser til min glæde, at FDB nu begynder at tænke i de baner. Det er ikke, fordi det skal være en politisk sovepude, men udelukkende fordi det kunne være et meget givtigt og fornuftigt samspil i den her kritiske periode.

Vi ønsker altså at sikre mennesker og miljø i forhold til den genteknologiske udvikling, men vi er uenige i strategien. Det bedste er ofte det godes fjende. I Socialdemokratiet er vi vant til at nå langt med små skridt og lange, seje træk.

Da den radikale ordfører ikke har mulighed for at være til stede, så skal jeg både på De

Radikales og mit eget partis vegne derfor afvise forslagene, som vi i øvrigt har stor sympati for.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Selv om Socialdemokratiet ikke umiddelbart vil stemme for det her forslag, fornemmer jeg alligevel, at der vil være en mulighed for at få konstateret i dag, at der er et flertal i Folketinget, som ønsker at gå i hvert fald et stykke i den retning, som ligger i forslaget, og jeg er selvfølgelig meget interesseret i at finde frem til, hvor langt kan vi nå i fællesskab.

Der har jeg så forstået, og det er jeg glad for, at Socialdemokratiet arbejder for det, man kunne kalde et moratorium, et midlertidigt forbud. Og det kan man jo så konstatere der i hvert fald er et flertal for i Folketinget sammen med venstrefløjen. Jeg går ud fra, det også er SF's opfattelse; det vil vi jo høre senere i debatten.

Men jeg vil også godt spørge til det andet punkt i beslutningsforslaget, nemlig spørgsmålet om at støtte lande, som i EU har ytret ønske om at kunne friholde sig fra godkendelser af gensplejsede produkter.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Vi har sympati for den måde, I stiller det op, men ved at stille det op så radikalt, som I gør, mener vi, at I spænder ben for sagen. Vi vil meget hellere køre på den socialdemokratiske måde med mere pragmatiske krav undervejs, som vi har en chance for at komme igennem med.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Så vil jeg godt spørge i den forbindelse: Der har jo været EU-sager, hvor andre EU-lande har ønsket at blive fri for at få et godkendt produkt, et gensplejset produkt, ind på deres område, og det synes jeg jo, at landene skal have lov til.

Så vil jeg godt spørge: En mere pragmatisk fremgangsmåde i det spørgsmål – kunne vi på en eller anden måde dér opnå en enighed om en form for politisk støtte til de bestræbelser, som findes i de lande for at friholde sig? Et land som f.eks. Østrig ønsker faktisk ikke at få disse ting ind, og jeg synes, de har behov for støtte. Så må vi prøve, om vi kan finde en formulering, men jeg håber, det også er den socialdemokratiske opfattelse, at vi skal give dem, der ønsker

at bygge på forsigtighedsprincippet, lov til også at kunne varetage deres interesser.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Jamen, det var lige til fru Margot Torp, fordi jeg synes, at hendes indlæg var så fornuftigt, at jeg ville gå herop og søge lidt hjælp hos hende, fordi jeg tror, hun har en stor viden om det her.

Befolkningstallet er jo steget kraftigt i verden gennem mange år. Det har jo så skabt basis for en forøgelse af fødevarerproduktionen, og bl.a. i 1960'erne lykkedes det gennem en klassisk planteforædling at udvikle nye typer af f.eks. hvede, ris og majs. Samtidig igangsatte man så brug af kunstgødning og sprøjtemidler, og sammenholdt med en fornyelse af mekaniseringen fik man en markant udbyttestigning.

Siden er befolkningstallet så steget igen, og fru Margot Torp, kan du fortælle mig ...

Formanden:

Vi bruger ikke direkte tiltale i Folketinget!

Christian H. Hansen (DF):

Så skal jeg spørge fru Margot Torp, om jeg kan få en forklaring på: Hvis vi nu ikke havde den her gensplejsning af planter, hvordan ville det så se ud på verdensplan med hensyn til, at befolkningen kunne få de nødvendige madprodukter?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg vil gerne have fru Margot Torp til at bekræfte, at det, man somme tider kalder den grønne revolution, på kort sigt faktisk havde nogle positive effekter, men på mellemlang og lang sigt har vist sig at have nogle meget negative effekter. Jeg vil gerne have fru Margot Torp til at bekræfte, at man faktisk har mad nok i verden, at det er et rent fordelingsproblem, og at det er et led i en fordelingskamp.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Hr. Keld Albrechtsen har ret i, at vi gerne vil det med moratoriet. Omkring Østrig og enkeltlande, der kan sige: Nej, vi vil ikke have det, er vi jo inde ved kernen i EU omkring de tekniske handelshindringer.

Jeg tror, det vil være godt, hvis vi finder en model, hvor vi virkelig er enige om, hvordan vi vurderer et produkt og risikoen ved det, sådan

at vi over hele EU får gode, stramme og sikre regler. Som et stort landbrugs- og eksportland tror jeg ikke, det er holdbart med de dér enkeltlande, der kan sige fra, men hvad jeg tror på er, at vi skal alliere os med Østrig og England og kræfter i de forskellige lande, som på lige fod med os er mere kritiske, end en del andre lande er.

Så omkring den grønne revolution til hr.

Christian H. Hansen: Der kan jeg så bekræfte, at jeg ville have sagt præcis som hr. Kolstrup sagde, at det jo er rigtigt, at den grønne revolution i første omgang gav et meget stort udbytte, men den har jo så sandelig også givet store problemer i forhold til miljøskadelige effekter.

Og, som jeg nævnte i min indledning, så er det i hvert fald vores håb, at vi kan nå frem til ad åre at få nogle gensplejsede fødevarer, som uden risiko for miljø og mennesker kan bringe udbyttet op. Men i øvrigt er jeg fuldstændig enig med hr. Kolstrup i, at fødevarer mængden i dag i verden sagtens kan føde verdens befolkning. Det er meget et fordelingspolitisk problem, og det vil det være mange år frem, tror jeg.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.59

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges

Jens Kirk (V):

I Venstre er vi glade for, at debatten om den fremtidige anvendelse af genteknologi nu også er kommet i gang i den brede offentlighed. Dialog er helt nødvendig for at få en nuanceret holdning til den fremtidige anvendelse af genteknologien, og det er helt klart, at man nøje skal vurdere – uanset hvad man end anvender genteknologien til – og at det er vigtigt, at der gennemføres risikovurdering i hvert enkelt tilfælde. Med hensyn til mærkning er udgangspunktet vel, at der skal være en troværdig og reel information.

Det, vi diskuterer i øjeblikket, er vel, om f.eks. det, at vi giver genmodificeret foder til vore husdyr, medfører, at vi også skal betragte slutproduktet som genmodificeret, og her kunne man jo godt spørge: Hvad er i grunden regeringens holdning? Det synes jeg vi savner et meget klart svar på, men jeg håber, at miljøministeren kan give et svar på det spørgsmål.

Venstre erkender, at genteknologien er en realitet, i og med at der allerede dyrkes gensplejsede afgrøder i store dele af verden. I alt dyrkes der vel 30-40 millioner ha med gensplejsede afgrøder på verdensplan, og det svarer til ca. 12-16 gange Danmarks dyrkede areal.

I Venstre ser vi det som en større risiko ikke at anvende genteknologien end at udnytte den; plusserne er større end minusserne. Men det gælder selvfølgelig om at have et velfungerende kontrolsystem med klare regler og produktansvar, som det f.eks. findes inden for medicinalindustrien. Her er genteknologien mindst 10 år foran planteområdet, og her har det ikke afstedkommet uventede effekter, til trods for at produkter som insulin sprøjtes direkte ind i blodet nu.

På sigt vil genteknologien nok kunne være medvirkende til, at vi kan undgå fødevarerangel, og den kan vise sig at være et godt middel i miljøets tjeneste, ligesom det i dag er tilfældet på f.eks. medicinalområdet.

Afslutningsvis vil jeg sige, at vi skal undgå, at der dannes monopoler. Ligeledes bør det overvejes, om det ikke er på tide, at vi tager initiativ til, at der nedsættes et genetisk udvalg, ligesom det bør overvejes, om der ikke skal oprettes en genbank, som vi f.eks. kender det fra husdyravlen.

I Venstre er vi positivt skeptiske over for genteknologien. Vi ser nogle nye muligheder i denne teknologi, som vi mener det er forkert at afskære os fra, specielt når man ser det i lyset af de enorme udfordringer, vi står overfor i det 21. århundrede.

Venstre kan ikke støtte det fremsatte beslutningsforslag, hvilket også skal ses i lyset af, at man i EU allerede er i gang med at opstramme reglerne.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

I Enhedslisten er vi jo interesserede i at få afklaret, hvor langt den politiske enighed her i Folketinget rækker for at nå videre i denne sag,

og vi har jo fået afklaret, at regeringen støtter et midlertidigt forbud, et såkaldt moratorium.

Derfor vil jeg gerne spørge Venstres ordfører, om vi også kan få Venstres støtte til kravet om et midlertidigt forbud. Nu kan jeg forstå, at Venstre sådan set er ret positiv over for gensplejsede organismer, og her er jeg naturligvis dybt uenig med hr. Kirk; men jeg vil godt bede om et svar på det konkrete spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

I Venstre støtter vi helt klart den tænkepause, som miljøministeren søger at få i Europa; ingen tvivl om det. Men vi mener også, at udgangspunktet for det, vi er i gang med, må være en fælles løsning, og det må ikke tage for lang tid, inden vi finder den.

Nu er Kommissionen jo gået af frivilligt, men på miljøkommissærens bord lå der sådan set allerede forslag til, hvordan man kan få reglerne opstrammet. Om de forslag kunne indfri alles forventninger, kan vi ikke sige noget om endnu, men jeg håber, det kunne være tilfældet, og det vil sige, at vi kan absolut tilslutte os, at der skal være en tænkepause nu.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Lige før pausen havde vi en diskussion om mangelen på fødevarer, og her kom det frem, at det var et fordelingsproblem.

Jeg har et spørgsmål til hr. Jens Kirk, som netop går på fordelingsproblemet. Ca. 35 pct. af Jordens befolkning er under 15 år, vi skal også brødføde deres børn, og derfor vil der grundet befolkningsvæksten inden for de næste 20 år blive behov for næsten en fordobling af fødevarereproduktionen.

Lad os forestille os det utænkelige, at Enhedslistens forslag bliver vedtaget: Kan hr. Jens Kirk så bekræfte, at det ikke kan lade sig gøre uden fortsat gensplejsning? Kan hr. Jens Kirk bekræfte, at vi simpelt hen ikke på verdensplan har den landbrugsjord, der er nødvendig for at opfylde dette behov?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

I Venstre ser vi da absolut gensplejsning som en mulighed for at producere mere miljøvenlige afgrøder på vor jord; ingen tvivl om det. Men i øjeblikket er det vel sådan, at hvis vi ikke forbyder dyrkning i højere grad, end vi hidtil har

gjort, kan vi så rigeligt forsyne Jordens befolkning.

Der er et fordelingspørgsmål i øjeblikket, hvor man kan sige, at vi her i den vestlige verden har rigeligt, men der kan opdyrkes en hel del mere jord. Der er en masse jord i Østeuropa, som ikke udnyttes i øjeblikket, og det er vi alle sammen klar over, så der er muligheder nok. Men i Venstre ser vi helt klart gensplejsningen som en mulighed for, kan man rent ud sige, at kunne undgå nogle pesticider, og det ville jo give en miljøgevinst.

Men vi må altså have afvejet minusser og plusser: Er vi sikre nok på det hele, eller er der ikke sikkerhed nok på det hele? Jeg spurgte f.eks. ministeren, hvad ministerens indstilling i grunden er, når vi giver et foder, som indeholder gensplejede produkter; skal slutproduktet ifølge ministerens og regeringens mening så også betragtes som gensplejset?

Lene Espersen (KF):

Enhedslistens beslutningsforslag har tre hovedsigter: for det første at etablere et reelt forbud mod alle nye produkter; for det andet at ændre EU-reglerne, så medlemslandene selv kan bestemme, hvad de vil godkende, og for det tredje, at regeringen skal stemme imod EU's nye udsætningsdirektiv.

Jeg må sige på Det Konservative Folkepartis vegne, at vi ikke er enige med Enhedslisten i det fornuftige i nogen af de tre forslag, og vi kan derfor ikke støtte beslutningsforslaget. Vi er nemlig helt grundlæggende ikke enige i, at brugen af genteknologi, som man jo kan kalde en raffineret forædlingsteknologi, skal bremses fuldstændigt, men ser tværtimod mange muligheder i den nye teknologi. Det er allerede nævnt, at man kan nedsætte brugen af pesticider, uden at udbyttet falder drastisk.

Jeg synes også, det er værd at fremhæve, at verdens befolkning stiger meget, meget hurtigt, og hvis verden også fremover skal have mulighed for at brødføde alle, bliver der altså behov for, at man også bruger den ny teknologi til at fremme udbyttet på forskellige områder. Her tænker jeg naturligvis ikke på Europa, selv om det er her, at langt de største arealer er til rådighed med henblik på at udvide den samlede fødevarerproduktion i verden. Jeg tænker selvfølgelig først og fremmest på de steder i verden, først og fremmest Afrika, hvor jordbundsforholdene og naturforholdene i dag gør, at det er meget, meget vanskeligt at opretholde en pro-

duktion, der giver rimeligt udbytte. Her tror jeg, den nye teknologi måske kan hjælpe.

Jeg vil også sige, at set i sammenhæng med de ting, FAO bl.a. beskæftiger sig med, er der ingen tvivl om, at her kan denne nye bioteknologi faktisk komme den tredje verden til gode. Så fuldstændig at afvise, at teknologien har noget som helst fornuftigt sigte, synes jeg ville være meget uklogt.

Men for Det Konservative Folkeparti er det naturligvis også af afgørende betydning, at tingene sker under den strengeste kontrol med klare videnskabelige dokumentationer, også for de langsigtede virkninger, og naturligvis også med en klar viden om, at der ikke er sundhedsrisici forbundet med at godkende nye produkter. Forbrugeren skal tilgodeses.

Beslutningsforslaget tredje pind handler om udsætningsdirektivet, og her synes jeg egentlig, at Enhedslisten på en eller anden måde modsiger sig selv lidt. På den ene side er hele Folketinget vel enige om, at den kommitologi, som i dag eksisterer inden for EU, hvor man benytter en 3 a-procedure, er en dybt udemokratisk og meget forkert måde at vedtage ting på. Det, at et enkelt medlemsland sammen med Kommissionen kan gennemvinge godkendelse af markedsføring af nye produkter, er en udemokratisk måde at gøre tingene på.

Derfor har vi jo også i det arbejde, der foregår i Europaudvalget – og det tror jeg egentlig man kan sige helt bredt at alle Folketingets partier er enige i – gjort alt, hvad vi kunne, for at man de steder, hvor vi kunne påvirke, flyttede det til 3 b. Det er det, der sker med udsætningsdirektivet, og det er altså en klar forbedring i forhold til, hvordan situationen er i dag. Det kan selv hr. Albrechtsen ikke benægte.

Jeg synes altså, at det, at man flytter fra 3 a til 3 b, er et fremskridt, og jeg mener faktisk, at det, vi skal tage fat i på længere sigt, er, at i de nye kommitologiprocedurer, som jo er undervejs, skal vi selvfølgelig sørge for, at så mange beslutninger som overhovedet muligt bliver beslutninger, hvor Ministerrådet har en afgørende indflydelse, og hvor flertalsbeslutninger fra Ministerrådet i hvert ikke på nogen som helst måde overhovedet kan tilsidesættes af Kommissionen. Det synes jeg er langt det mest fornuftige, og så ikke mere snak om kommitologi.

Vi er altså uenige med Enhedslisten på dette område, og vi mener, at forbrugeren i det indre marked sådan set også bedst sikres ved, at vi har fælles EU-regler. Det, Enhedslisten her læg-

ger op til, er, at hvert enkelt medlemsland så-
dan set kan gøre, hvad der passer det, og jeg
tror, det vil skabe ret uoverskuelige regler og
ret uoverskuelige konsekvenser, hvis nogle lan-
de nærmest kan åbne frit op og andre lukke
fuldstændig i. Grænserne er jo stadig åbne, når
der er et indre marked, og derfor tror jeg ikke,
det er vejen frem. Vi sikrer faktisk de danske
forbrugere bedst muligt ved at fremhæve disse
synspunkter i EU-regi og dermed sikre, at der
er en streng kontrol, men at der også er fælles
fodslag med hensyn til, hvordan man behandler
det spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil sige til fru Lene Espersen, at vi går ikke
så vidt, at vi siger, at hvert enkelt land bare skal
kunne gøre, som det selv vil. Det, vi ønsker, er,
at der laves minimumsregler, som det kaldes på
EU-sprog, altså at man selvfølgelig ikke kan
markedsføre produkter, som er forbudt i EU ef-
ter de gældende fælles regler, men at de enkelte
lande skal have lov til at beskytte sig yderligere
end det fælles niveau. Jeg går ud fra, at fru Lene
Espersen anerkender, at mindsteregler på en
række områder er et fornuftigt princip.

Så vil jeg godt spørge med hensyn til direk-
tivforslaget, om fru Lene Espersen er opmærk-
som på, at EU-Kommissionen jo laver det lille
fif, at godt nok fjerner man denne udemokrati-
ske kommitteringsprocedure i selve direktivet,
men man flytter samtidig en meget stor del af
godkendelserne over i en all food-produktlov-
givning, hvor denne udemokratiske procedure
så rent faktisk genopstår også for de gensplej-
sede fødevarer.

Så jeg vil opfordre Det Konservative Folke-
parti til at stå fast på, at denne udemokratiske
procedure heller ikke indirekte må indbygges i
direktivet.

(Kort bemærkning).

Lene Espersen (KF):

Omkring minimumsregler: Jamen det er også
fornuftigt i nogle tilfælde, men jeg tror, at lige
præcis på det her område, hvor der er så mange
forskellige produktgrupper, er der faktisk god
ræson i at sige, at der skal vi altså have et fælles
regelsæt på EU-plan, ellers vil det være
uoverskueligt.

Vi ved allerede nu omkring foderstoffer, at
det, at der ikke er en ordentlig sammenhæng i
tingene, skaber problemer. Det skaber f.eks.

også problemer for økologiske landmænd, hvis
det er sådan, at vi bare har et virvar af ordnin-
ger. Man kan jo ikke, om jeg så må sige, tvinge
de andre lande til at mærke kun til gavn for
Danmark alene. Så jeg tror ikke på, at det er et
særlig fornuftigt område at begynde at køre
med minimumsregler og lade nogen futte af
sted derudad og lade andre køre en anden vej.

Omkring komité- eller rettere sagt fore-
skriftskomiteéprocedure, som det jo egentlig
hedder: Når vi taler om en IIIa-procedure, er
jeg meget enig med hr. Keld Albrechtsen. Det er
et problem, at man ikke har puttet mere over på
IIIb, men det er jo også derfor, jeg i mine ind-
ledende bemærkninger i min ordførertale sag-
de, at jeg tror, at det, der kommer til at ske på
længere sigt, hvor de nye komitéregler kommer
til at gælde, jo altså også er, at der skal ske ud-
skiftninger i allerede eksisterende direktiver.
Der mener jeg, vi fra dansk side skal stå meget
fast på, at så meget som muligt skal presses
over, så Ministerrådet har så meget indflydelse
som muligt.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes ikke, fru Lene Espersens svar på, om
Det Konservative Folkeparti vil kræve som be-
tingelse for at godkende direktivet, at der ikke
gives adgang til, at man via novel food-direk-
tivet indfører den udemokratiske komitéproce-
dure. Jeg synes ikke, det svar var helt krystal-
klart.

Så siger fru Lene Espersen, at minimumsreg-
ler på det her område, hvor de enkelte lande får
lov til at indføre forbud, skulle kunne give pro-
blemer. Hvis fru Lene Espersen havde ret i, at
gensplejsede produkter f.eks. kunne medføre et
mindsket forbrug af sprøjtemidler – det har nu
ikke noget på sig, men lad os nu sige, det var
rigtigt – og man f.eks. i Østrig ikke vil have det,
så kan det jo kun blive et problem for østrigske
landmænd, at det bliver lidt dyrere at producere
i Østrig. Men det kan da ikke skade andre.

Så hvorfor skulle Østrig så ikke have den ret
til at sige: For vores vedkommende vil vi ikke
have det, selv om det er godkendt i andre lan-
de. Hvad problem skulle det give for os?

(Kort bemærkning).

Lene Espersen (KF):

Først om udsætningsdirektivet: Jeg mener, der
er en klar forbedring i det, og det nytter jo ikke
noget, man stemmer mod noget, der er en klar

forbedring, og så siger, at det skal betinges af, at der er nogle andre direktiver, som samtidig også bliver lavet om. Sådan foregår lovgivningen jo heller ikke her i Folketingssalen.

Der er en forbedring i udsætningsdirektivet, men som jeg sagde til hr. Keld Albrechtsen, er det jo faktisk sådan, at man i Ministerrådet har vedtaget nye komitologiregler. Jeg mener, det er her, vi skal bruge det som løftestang til at prøve at forbedre de allerede eksisterende direktiver, hver gang de kommer til revision.

Det er en klar tilkendegivelse af, at i det omfang, der kommer gamle direktiver til behandling igen, som skal køre efter nye komitologiregler, skal vi sikre os, at Ministerrådet har indflydelse.

Om det her med minimumsreglerne: Der er problemet jo, hvis vi f.eks. taler om korn, om ting ude på markerne, at vindene jo altså ikke respekterer landegrænser, så Østrig eller Danmark kan sådan set gøre, som de vil. Men hvis de omkringliggende lande gør, som de vil, har vi præcis det samme problem, fordi så smitter tingene, om man så må sige, hen over landegrænserne via vinden.

Derfor mener jeg ikke, at det er en særlig fornuftig strategi at køre sådan isolationspolitik. Vi kommer allerlængst med at have fælles EU-regler, fordi heller ikke vinden respekterer landegrænser.

Jørn Jespersen (SF):

ISF er vi meget imod den måde, som gensplejsning i dag anvendes til at fremstille fødevarer på. Det er vi, fordi vi er af den overbevisning, at man ikke kender de langsigtede miljøkonsekvenser, f.eks. en risiko for en øget anvendelse af sprøjtemidler.

Det er vi også, fordi den måde, man i dag bruger gensplejsningsteknologien på, truer med at indskrænke den naturlige artsvariation i vores afgrøder. Vi er nervøse for, at landbruget bliver totalt afhængigt af nogle få multinationale firmaer. Og vi mener heller ikke, at de sundhedsrisici, som der er peget på, er belyst grundigt nok, f.eks. spørgsmålet om allergi.

Når vi så samtidig konstaterer, at det er meget svært at få øje på nogen egentlig samfundsnytte ved de produkter, som hidtil er blevet søgt om godkendelse til, så kommer vi frem til den konklusion, at der er noget helt galt med den måde, som tingene kører på.

Vi afviser ikke gensplejsningen som teknologi. Vi er faktisk åbne over for andre anvendel-

ser end dem, vi har set eksempler på, f.eks. sygdomsresistente planter, planter, som binder kvælstof osv. Vi konstaterer bare, at det ikke er den slags ting, teknologien hidtil har været anvendt til. Den har været styret af nogle få multinationale selskaber, deres kommercielle interesser og ikke af samfundsnytte.

Derfor ser vi det på den måde, at de aktuelle opgaver til dels består i at støtte miljøministeren i at kræve et moratorium. Vi synes, der ligger en stor opgave i at sikre en totalt konsekvent gennemført mærkning af alle fødevarer, som er produceret ved hjælp af gensplejsning, ikke blot som i dag dem, hvor man kan påvise og måle et indhold af GMO'ere, men alle, der er produceret ved hjælp af gensplejsningsteknologien. Det mener vi, fordi vi synes det er vigtigt at sikre forbrugerne total valgfrihed, også i forhold til selve produktionsmåden og ikke kun det endelige produkt.

Det er jo en tankegang, som er helt parallel i forhold til den økologiske produktion, hvor man heller ikke i alle tilfælde kan måle forskelle på slutproduktet, men hvor forbrugerne tager stilling til den måde, varerne er produceret på: brug af sprøjtemidler, kunstgødning, husdyrvelfærd osv., og vi synes, det er helt rimeligt, at moderne forbrugere får valgmuligheder i forhold til produktionsmåden.

Endelig lægger vi så megen vægt på, at vi får en god, progressiv revision af udsætningsdirektivet i forlængelse af det beslutningsforslag, vi stillede i sidste samling, beslutningsforslag nr. B 25.

Vi lægger vægt på, at beslutningsproceduren, som det er blevet nævnt, bliver ændret i demokratisk retning. Vi lægger vægt på, at de vurderingskriterier, der er i bilagene med henblik på eventuelt at afvise en ansøgning, både bygger på en samfundsmæssig behovsvurdering og også indeholder socioøkonomiske forhold, afhængighedsforhold og forsigtighedsprincippet. Det er ikke tilstrækkelig sikret i direktivet, som det er i dag, og det bør det være.

Vi lægger vægt på, at de langsigtede miljøkonsekvenser indgår i beslutningen om at godkende nye produkter; det gør det ikke i tilstrækkeligt omfang i dag.

Vi lægger vægt på offentlighed i beslutningsprocessen, og vi lægger som sagt vægt på mærkning hele vejen igennem, også af foder og produkter, der er produceret på grundlag af gensplejset foder.

Jeg synes, det er en omvendt tankegang allerede på nuværende tidspunkt fra Enhedslistens side at ville beslutte, hvordan Danmark skal stemme til et direktiv, som aktuelt forhandles. Tværtimod mener vi, at der er al mulig grund til at sige, at vi skal gå aktivt og offensivt ind i arbejdet med henblik på at få en så god revision af direktivet som overhovedet muligt. Og så må vi tage stilling til, når de forhandlinger er gennemført, om resultatet er blevet så godt og Danmark har fået så mange indrømmelser, at vi kan støtte direktivet, eller om der er tale om, at vi i virkeligheden ikke kan leve med de fremskridt, der er kommet.

Der vil jeg opfordre Enhedslisten til at være en del af det flertal, som stiller krav til regeringen om, hvilke ting det er, man skal lægge vægt på i forhandlingerne. Dermed ville man jo kunne præge udviklingen i stedet for som i dag at overlade det til borgerlige partier at være med til at give mandatet.

Så vi kan altså ikke støtte forslaget, som det ligger, og vi har faktisk en anden strategi, som vi tror er betydelig mere effektiv i forhold til at sikre, at gensplejsningsteknologien ikke får alle de uheldige og negative virkninger, som der meget nemt kan være lagt op til.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må indrømme, det er en skuffelse for os i Enhedslisten, at SF tilsyneladende ikke kan støtte vores beslutningsforslag. Det havde jeg i og for sig regnet med og forventet at SF ville.

Men jeg vil så godt stille hr. Jørn Jespersen et spørgsmål. SF må vel være enige med Enhedslisten i punkt 2 i forslaget, nemlig at de lande, som ønsker at være fri for et gensplejset produkt, kan sige nej til det. Derfor vil jeg godt spørge, om SF så kan være enige med Enhedslisten i det synspunkt, at før vi overhovedet kan gå ind og sige ja til noget som helst direktiv, skal det laves om til et minimumsdirektiv, således at de enkelte lande får den ret – som jeg også havde den debat med fru Lene Espersen om for et øjeblik siden – så vi ikke risikerer, at EU skal kunne godkende et gensplejset produkt, som et flertal her i Folketinget ikke ønsker at få ind på markerne i Danmark. Det vil jeg gerne høre hr. Jørn Jespersens synspunkt på.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jamen jeg er da ked af, at jeg har skuffet Enhedslisten. Det må jeg så prøve at leve med.

Omkring det konkrete spørgsmål fremgik det også af vores beslutningsforslag fra sidste år, at vi mener, retsgrundlaget skal ændres fra 100 A til 130 S, og det indebærer netop, at det enkelte land kan gå videre ud fra en forsigtigheds-tankegang og stille skrappe krav og eventuelt afvise produkter, som ellers er blevet godkendt. Så på det punkt tror jeg at vi er meget enige.

Hvordan vi vil stille os til det endelige direktiv, vil jeg selvfølgelig ikke stå her og sige i dag, for det afhænger jo af forhandlingssituationen. Vi vil prøve at presse på for, at de politiske meldinger, vi er kommet med, i så høj grad som muligt afspejler sig i det endelige direktiv, og det arbejder vi efter, og så tager vi stilling, når det endelige forhandlingsresultat foreligger.

Jeg kunne spørge omvendt, hvis vi skal fortsætte polemikken: Er der nogen som helst teoretisk chance for, at Enhedslisten på et tidspunkt ville påtage sig et konstruktivt ansvar for EU-direktiver, der pegede i den rigtige retning?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan sige til hr. Jørn Jespersen, at eftersom vi jo arbejder for og er enige med SF og med regeringen og også med partiet Venstre f.eks. i, at vi skal have et moratorium, så skal vi da naturligvis ikke fastsætte nogen nye regler samtidig, som giver anledning til, at en lang stribe af produkter så vil blive godkendt, inden man har brugt moratoriet til at undersøge tingene til bunds. Det kan vi naturligvis ikke støtte.

Derfor er det klart, at Enhedslisten i konsekvens af den holdning, som der faktisk er et stort flertal for i Folketinget, ikke kan støtte, at man på nuværende tidspunkt laver et direktiv. Der må være en vis sammenhæng i tingene. Jeg vil også spørge hr. Jørn Jespersen, om ikke den tidsfølge må være logisk og naturlig.

Og så vil jeg gerne sige til hr. Jørn Jespersen om retsgrundlaget, at det, hr. Jørn Jespersen foreslår, jo i virkeligheden er et helt andet direktiv, for hr. Jørn Jespersen ønsker et andet retsgrundlag, og så vil vi da gerne være med til at begynde diskussionen forfra. Men det fører jo altså også til, at SF kommer til at sige nej til det direktiv. Det vil jeg godt spørge hr. Jørn Jespersen om ikke han er enig i, for det har jo altså det forkerte retsgrundlag?

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Det er jo sådan, at Enhedslisten er i stand til, før man kender udkastet til et direktiv, før man kender det endelige forhandlingsresultat, at finde ud af, hvordan man ønsker at stemme til det. Det er vi ikke i SF. Vi tager faktisk stilling til det direktiv, der ligger til sin tid, når vi skal give mandat i Europaudvalget til ministeren, der skal til rådsmøde.

Det er faktisk en procedure, vi bruger ret konsekvent, at vi forholder os til sagernes indhold og ikke tager stilling to måneder før, vi kender indholdet. Den kan anbefales.

Christian H. Hansen (DF):

Mange undersøgelser blandt forbrugerne har vist her på det sidste, at når vi taler om gensplejsede produkter, så vender forbrugerne tommelfingeren nedad. Det gør vel også, at det her forslag, er lidt populært, men dermed ikke sagt, at det ikke er en alvorlig problematik, vi taler om.

En af pindene i forslaget kan Dansk Folkeparti have fuld forståelse for, nemlig den, at man skal arbejde for, at EU's medlemslande får ret til at forbyde udsætning og markedsføring af gensplejsede organismer. Men det er mere set ud fra, at jo mindre EU blander sig i, jo bedre.

Forslaget går ligeledes ud på, at man skal arbejde for et øjeblikkeligt forbud mod godkendelse af udsætning og markedsføring af gensplejsede landbrugsafgrøder og fødevarer. Det mener vi ikke i Dansk Folkeparti at man skal. Til gengæld mener vi, at forbrugeren skal have klar information om, hvorvidt de køber gensplejsede produkter eller ej. Om forbrugeren så vil købe de gensplejsede produkter, skal staten ikke blande sig i. Men forbrugeren skal have klar besked på, hvilke varer de køber, og helt overordnet siger vores fødevarerlovgivning jo også, at det er forbudt at markedsføre varer, som kan skade forbrugerne, og fødevarer må ikke markedsføres på en måde, som vildleder forbrugerne.

Når en virksomhed markedsfører en fødevarer, er det dens ansvar, at produktet overholder alle de stillede krav. Der står ikke en myndighed og forhåndsgodkender f.eks. en ny marmelade eller den seneste nye færdigret på markedet. Anderledes forholder det sig jo faktisk med de gensplejsede fødevarer, for her har vi et krav om forhåndsgodkendelse. Disse produkter må ikke markedsføres, før myndighederne har gi-

vet tilladelse til det. Sådan har det været i Danmark, siden vi fik loven om miljø og genteknologi midt i 1980'erne.

I Dansk Folkeparti mener vi, at problematikken omkring gensplejsning skal følges nøje, at kontrollen skal være optimal, og at man dermed gennem kontrol og mærkning bekæmper problemet.

Annie Lunde Hansen (CD):

Vi er i CD ikke i tvivl om, at genteknologien er over os. Udviklingen foregår i et sådant tempo, at jeg vil vove den påstand, at kun de særligt indviende kan følge med. Vi bliver hver dag bombarderet med oplysninger, der advarer os imod udviklingen, mens andre udtrykker stor begejstring for den fagre nye verden. Hvad skal man tænke og tro? Vi spørger os selv, om genmanipuleringen er helbredsskadelig, om den er etisk forsvarlig, og om vi overhovedet har nogen mulighed for at standse udviklingen.

I CD har vi stor forståelse for, at folk er usikre. Problemet er, at når man ikke ved nok, bliver man usikker, og er man usikker, så handler man mange gange med hjertet frem for med hjernen. Det er ikke sådan, at det er forkert, for i kærlighed handler vi også med hjertet, og dér begår vi også nogle dumheder en gang imellem.

Vi tror ikke umiddelbart, at udviklingen lader sig standse, men det skal jo ikke afholde os fra at forsøge at styre den, og man har da også i flere lande med henvisning til miljø- og sundhedsmæssige begrundelser anvendt sikkerhedsklausuler, etableret tænkepauser og indgået frivillige aftaler på området. Herhjemme har det jo haft den betydning, at der er indgået aftaler om, at der til sommer ikke dyrkes gensplejsede afgrøder kommercielt på danske marker.

Vi tror på forskning og oplysning. Det er af afgørende betydning, at vi videnskabeligt får bevist, om genmodificerede organismer er miljø- eller helbredsskadelige eller ej, på såvel kort som lang sigt. Det er vigtigt at få formidlet resultaterne til dem, som virkelig har brug for dem, nemlig forbrugerne.

Vi mener også, at man skal have et valg. Forbrugerne skal have mulighed for at se, at et givet produkt indeholder GMO, så de kan vælge eller fravælge. For CD er mærkning obligatorisk, en mærkning, man kan se, og ikke små bitte bogstaver på bagsiden. Vi skal være sikre på, at kun den ufarlige gensplejsning ender i vore fødevarer.

Enhedslistens forslag er jo i bund og grund en reaktion på den usikkerhed, der hersker om GMO. Forslaget er konkret rettet mod regeringens ageren i EU og bevæger sig vel nærmest hen imod at suspendere hele regelprocessen på dette område. Umiddelbart er vi ikke helt sikre på, om dette virkelig er en måde at styre en udvikling på.

For så vidt angår forslaget til ændring af direktivet om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer, indeholdt det jo faktisk en forbedring i retning af, at det bliver lettere at forhindre markedsføringsstilladelser, hvilket Enhedslisten da også selv anfører i forslaget. Selv om ændringerne efter Enhedslistens opfattelse langtfra er tilstrækkelige, er det vel et spørgsmål om, hvorvidt det er en god idé bare uden videre at vende tommelfingeren nedad for noget, som trods alt indeholder forbedringer.

Alt i alt mener vi i CD, at det er vigtigt at have nogle fælles europæiske regler til styring af udviklingen på dette område.

Vi mener, at debatten er vigtig, og ser frem til, at vi bliver meget klogere i forbindelse med udvalgets behandling af dette forslag, som vi dog ikke kan støtte.

Thorkild B. Frandsgaard (FP):

Beslutningsforslaget handler om, at der indføres et øjeblikkeligt forbud mod godkendelse, afsætning og markedsføring af gensplejsede landbrugsafgrøder og fødevarer.

Spørgsmålet er, om det ikke er alt for sent, Enhedslisten kommer med det beslutningsforslag, for allerede på nuværende tidspunkt er det jo sådan, at der i mange af de fødevarer, vi spiser, indirekte er gensplejsede produkter.

Fremskridtspartiet kan ikke støtte det her beslutningsforslag; det kan nok høres.

Og en anden grund til, at vi ikke kan støtte det, er jo, at man også skal tænke på, at befolkningen i fremtiden her på jordkloden skal kunne bispises. Som det er nu, er det jo sådan, at man næsten kan fremskaffe fødevarer nok til Jordens befolkning. Der er dog desværre nogle, der må sulte endnu. Det nævnes, at det er et fordelingsspørgsmål. Det er det også. Men de faktiske forhold er, at der på nuværende tidspunkt ikke produceres nok, selv om man kunne fordele det. Så tænk ud i fremtiden, når der bliver endnu flere mennesker – det gør det jo – hvordan skal man så skaffe fødevarer nok? Der mener jeg en af løsningerne er gensplejsningen.

Selvfølger skal vi være skeptiske over for gensplejsningen. Det tror jeg vi alle er, for det er nok begrænset, hvor meget vi hver især ved om det. Jeg ved i hvert fald for lidt om det. Så derfor skal man være skeptisk, og derfor er jeg helt enig i det, miljøministeren sagde i sin tale: at der skal nogle grundige undersøgelser til, inden man tillader at plante noget, der er gensplejset, og inden man går i gang med det.

Samtidig er jeg også enig med miljøministeren i, at det måske kunne være, at man ved gensplejsning fik endnu bedre produkter. Det ved vi ikke, men det er absolut ikke usandsynligt.

Derfor finder jeg, at et totalt forbud mod, at man planter gensplejsede planter, og ligeledes et forbud mod markedsføring er urealistisk. I hvert fald er det totalt urealistisk, når det gælder markedsføringen, for jeg mener, at der allerede nu, hvis ikke direkte så indirekte, indgår gensplejsede produkter i meget af det, f.eks. på hele sojaområdet og majsområdet og nu også på rapsområdet. I hvert fald især i Nordamerika er mange af de ting, der avles derovre, gensplejsede. Så det vil komme lidt efter lidt. Vi har lige som mange andre en sund skepsis over for det, men vi finder det urealistisk med et forbud.

Som jeg indledte med at sige, kan vi ikke stemme for det her, og en af hovedårsagerne er, at vi ser et problem i løbet af ganske få år med, hvordan man skaffer fødevarer nok, og derfor vil vi være med til at udnytte enhver mulighed for at producere flere fødevarer. Vi kan ikke støtte det her forslag.

Ole M. Nielsen (KRF):

I Kristeligt Folkeparti er vi meget bekymrede for gensplejsningsteknologien, men mener heller ikke, at vi kan afvise den, heller ikke på fødevarerområdet. Vi mener dog ikke, at vi kan bruge det argument, at der er fødevaremangel i verden. Som tidligere ordførere har været inde på, så er der ikke fødevaremangel i verden, men der er fordelingsproblemer, og hvis man ville bruge de fødevarer, der er, på en anden måde, så kunne man sagtens skaffe føde nok også på de eksisterende landbrugsarealer. Så den argumentation kan ikke bruges.

Alligevel kan vi ikke afvise teknologien. Der er helt klart store muligheder i den. Det er i det hele taget for let at afvise fremskridtet. Nu kan man jo sammenligne med andre ting, som måske kunne have været forbudt: Hvis man havde

tænkt på, hvor farlige biler ville blive for befolkningen, så ville man jo nok have forbudt dem. Men jeg ved slet ikke, om den sammenligning duer. Det er i det hele taget svært med sammenligninger.

Jeg tror faktisk hellere, at hvis jeg skulle finde noget at sammenligne genteknologien med, så ville det være sådan noget som indførelsen af og brugen af ild, altså opdagelsen af, hvad man kunne bruge ild til. Jeg tror næsten, det er lige så fundamentalt ny viden og ny teknik, man har fået dér, og ild er jo også frygtelig farlig, men den har jo også en ganske fantastiske betydning for os. Så det er for let simpelt hen at afvise fremskridtet. Og det lader sig så heller ikke gøre, det er noget helt andet.

Der er mange store problemer i det. Det problem, som Enhedslisten slet ikke har fremført, men som jo altså indgår i den dér Mar del Plata-deklaration, er, at store kapitalinteresser sætter sig på patenter, altså sætter sig på fattige bønder og i det hele taget befolkningsgruppers muligheder for at udnytte en teknik i fødevarerproduktionen, hvilket jeg synes er noget fundamentalt, og det er selvfølgelig i sig selv et problem.

Det er for mig at se også uheldigt, at dér, hvor vi ser brugen af genteknologi i landbrugsproduktion, er dér, hvor stærke kapitalinteresser ser en fordel i det, f.eks. pesticidefabrikanterne. Men det er jo også et af de fundamentale problemer, at det er pengene, der driver verden. I stedet må vi satse på offentligt betalt international forskning, der udvikler teknikken på områder, hvor der måske ikke er de store indtjeningsmuligheder, men hvor der virkelig kunne være nogle forbedringsmuligheder.

Med hensyn til deklaration er vi imod at skræmme forbrugerne ved at antyde, at genmodificerede organismer sådan pr. definition – det var hr. Keld Albrechtsen inde på – skulle være skadelige. Det tror vi slet ikke på at de er. I det hele taget er vi såmænd ikke så optaget af den dér deklaration, for at folk skal kunne fravælge noget, der er skadeligt eller usundt. Vi skal fra politikerside så godt, som det er os muligt, sikre, at det, der står på hylderne, ikke er skadeligt eller usundt, så den interesse, man har i at fravælge, kun kan være af helt holdningsmæssige – skal vi kalde dem religiøse? – grunde.

På trods af alle vores bekymringer kan vi alligevel ikke støtte det beslutningsforslag her, for det er simpelt hen urealistisk. Vi kan ikke lukke verden omkring os, og når det handler om EU –

vi mener jo, at vi er en del af EU – mener vi heller ikke, at det kan hjælpe, som det også tidligere har været fremme i debatten, at vi isolerer os og har højere eller mere restriktive normer, end EU har på det område her. Det hjælper heller ikke. Da vi så i forvejen er det måske mest restriktive land i EU og måske har den mest restriktive miljøminister på området i EU, så mener jeg faktisk, at det er urealistisk at tro, at det her skulle kunne lade sig gøre.

Vi har tillid til, at vores minister og vores regering arbejder på grundlag af de holdninger, som vi har til problemet, og derfor kan vi ikke tilslutte os beslutningsforslaget.

Keld Albrechtsen (EL):

Det har gået igennem de sidste to ordførertaler, at vi her står over for et problem, der nærmest er uafvendeligt. En teknologisk udvikling, som man sådan set ikke kan dæmme op for. Her vil jeg gerne sige, at den opfattelse deler vi ikke i Enhedslisten. Vi har den opfattelse, at det er mennesket, der skal styre teknologien, det er ikke teknologien, der skal styre mennesket.

Jeg må da også sige, at der er mange uden for dette Ting, som også har den opfattelse, at disse her ting rent faktisk kan styres, men jeg indrømmer, at vi står i en situation, hvor det er et kapløb med tiden. Men rent faktisk har man i store internationale supermarkedskæder f.eks. vedtaget, at man vil sikre, at forbrugerne, som køber deres varer i disse butikker, ikke får gensplejsede sager på hylderne. Det har man også vedtaget at man vil have mulighed for at gøre i en brugsforening i Silkeborg f.eks., og jeg håber også, det bliver tilfældet f.eks. hos FDB.

Det betyder altså, at der er mange mennesker, som mener, at det er muligt. Og hvis man er enig om, at det er muligt, så er det jo også muligt, for så kan man jo tvinge producenterne til at holde op med at bruge gensplejsede organismer i produktionen; men det kræver samtidig, at lovgivningen overhovedet gør det muligt for dem, der driver butikkerne, at skaffe disse produkter. Derfor er det muligt, hvis den politiske vilje er der, og hvis den kritiske holdning hos forbrugerne, som vi ser, udvikler sig videre, hvilket jeg tror den gør.

Derfor er det meget vigtigt at pointere, at der ikke er nogen grund til at have sådan en opgivende holdning i det her spørgsmål. Der er heller ingen grund til at udbrede nogen myte om, at gensplejsning skulle være nødvendig af hensyn til at forsyne ulandene med fødevarer.

Jeg var faktisk meget glad for hr. Jens Kirks indlæg om det spørgsmål, hvor han pointerede, at der er jord, der kan dyrkes, og der er fødevarer i verden, hvis de bliver fordelt fornuftigt. Dertil kommer jo, at der ikke er nogen, der ved, om gensplejsede fødevarer i virkeligheden fører til en sænkning af brugen af sprøjtemidler.

Vi har set i Bichel-rapporten, som kom her for et par dage siden her i Danmark, at en sænkning af brugen af sprøjtemidler er mulig i meget stort omfang endda uden overhovedet at medføre økonomiske omkostninger for landbruget. Mere end en tredjedel af det danske sprøjtemiddelforbrug kan fjernes uden økonomisk konsekvens for landbruget. Så der er slet ikke tale om, at der skulle være noget som helst behov for gensplejsede produkter på det felt. Tværtimod er det bare med at komme i gang med at fjerne sprøjtemidlerne.

Der er den økologiske produktion jo det helt afgørende vigtige at styrke, hvilket vi havde debatten om i går.

Jeg synes, at det er glædeligt at se, at et flertal, et meget stort flertal af partier her i Folketinget rækkende fra Enhedslisten og SF over regeringen og til partiet Venstre, går ind for, at der skal være et moratorium, at der skal være en tænkepause, og bakker op om, at miljøministeren og regeringen kan fremføre det synspunkt med Folketingets støtte. Det synes jeg er et godt resultat af den debat, som vi har haft her i Folketinget i dag.

Derfor ser vi også frem til udvalgsbehandlingen af det her forslag. Der er en række spørgsmål, som er blevet rejst. Vi har også fået tilsagn om, at ministeren vil gå ind og kigge på, om den godkendelsesprocedure, der er, rent faktisk sikrer, at de sundhedsmæssige problemer bliver undersøgt til bunds. Det tror jeg nemlig ikke at der er sikkerhed for i dag. Som jeg er orienteret, mangler der bl.a. at blive indført undersøgelse af, om de gensplejsede produkter skader dyrenes organer.

Det var nøjagtig den undersøgelse, som blev gennemført af Pusztai på kartofler i England, hvor det viste sig, at rotter altså tog skade af at spise en gensplejset kartoffel. Det samme giftstof, som var i den kartoffel, blev lagt ind i en almindelig kartoffel, og her kunne rotterne spise kartofflen, uden at deres organer tog skade. Så det var altså selve gensplejningsmekanismen, som forårsagede, at rotterne tog skade.

Det materiale, som ligger i det forsøg, som altså viste, at der er alvorlig risiko for, at gen-

splejsning faktisk indeholder en bombe under sundheden, er nu ved at blive gennemanalyseret i det britiske parlament, som til maj vil fremkomme med en redegørelse om det.

Og derfor synes jeg, at man også fra dansk side – det opfordrer jeg så også regeringen og ministeren til at gå ind i – skulle være meget interesseret i, hvordan den undersøgelse i det britiske parlament kommer til at forløbe. For jeg tror nemlig, at man på forskningsområdet, når det gælder de sundhedsmæssige konsekvenser, har forsømt mange ting også her i Danmark.

Det betyder jo også, at en række af de produkter, som allerede er godkendt, må tages op igen til bedømmelse. Og der må gennemføres organanalyser på dyr, der f.eks. spiser det foder, som i øjeblikket produceres på markerne bl.a. i USA.

Så der er en hel del opgaver, som vi gerne vil kigge på i udvalget, og vi håber så, at man under udvalgsarbejdet kan nå frem til nogle positive konklusioner, som kan bakke op om en aktiv dansk indsats på det her område.

Vi har konstateret, at der endnu ikke er et flertal i Folketinget, som fuldt ud vil støtte Enhedslistens forslag, men på væsentlige punkter synes vi, at denne her debat har vist fremskridt, og moratoriet er selvfølgelig det afgørende vigtigste resultat, støtten til et midlertidigt forbud. Derfor er jeg glad for den debat, vi har haft i dag.

Jeg vil da også sige set på baggrund af den debat, vi havde i går om økologisk landbrug, at så er der faktisk efter min mening sket et stort fremskridt i ordførernes opfattelse.

Så vi går til udvalgsarbejdet med forhåbninger om, at der kommer noget godt ud af det her forslag.

Første næstformand (Birte Weiss):

Hr. Jens Kirk for en kort bemærkning.

Det var hr. Jens Kirk for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Det skal nok være en kort bemærkning.

Første næstformand (Birte Weiss):

Nej, jeg synes, vi skal tage hr. Jens Kirk.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Vi bytter plads.

Første næstformand (Birte Weiss):
Turen kommer lige om lidt.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu vil jeg helst ikke omklamres alt for meget af Enhedslisten, men jeg vil godt lige sige, at jeg sagde i min ordførertale, at Venstre er positiv, men samtidig også skeptisk over for genteknologien.

Og til hr. Albrechtsen vil jeg gerne sige, at det vel er en kendsgerning, at på visse områder har genteknologien allerede hjulpet os meget. Vi kan nævne vaskepulver, specifikke enzymprodukter, insulin. Men det er helt klart, at der skal være sikkerhed ved det, vi laver; der skal også være en valgmulighed for forbrugeren, og endelig skal vi have fælles regler, og det vil også sige, at det kontrolsystem, vi har, skal være skrappt, og det skal være i offentligt regi.

Endelig vil jeg gerne sige med hensyn til det moratorium, som miljøministeren eftersøger, at så har vi en frivillig pause her i Danmark på 1 år i øjeblikket – for sommeren 1999. Det burde også være sådan, at hvis man i EU kunne blive enige om, at vi forlængede det i 1 eller 2 år, så tilslutter vi os det i Danmark. Det tror jeg også er det, miljøministeren vil tilslutte sig fremover.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Hr. Keld Albrechtsen siger, at hensynet til at skaffe fødevarer nok ikke er nogen begrundelse for at sige nej til det her forslag. Lige i øjeblikket kæmper landbruget verden over for at skaffe fødevarer nok, og de kan næsten skaffe nok, som jeg sagde, men ud i fremtiden, når vi er dobbelt så mange mennesker, hvad så?

Jeg er helt klar over, at Enhedslistens endemål på landbrugsområdet er, at alt skal drives økologisk. Det er jo en holdning, man kan have, men jeg har det spørgsmål til hr. Keld Albrechtsen, om ikke han er enig med de forskellige økologer – de har lidt forskellige meninger, men faktisk er alle enige om, at hvis vort landbrug her på jorden skal drives økologisk, kan der kun fremskaffes mellem 50 og 60 pct. af de fødevarer, der fremskaffes i dag.

Hvordan i alverden skal vi skaffe fødevarer nok ud i fremtiden, hvis det, Enhedslisten ønsker, virkelig bliver ført ud i livet? Det er det, der er vor begrundelse for at begynde at sige stop på det område nu. Vi skal også sørge for,

at der bliver madvarer ud i fremtiden til jordens befolkning.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg ved ikke, hvor hr. Fransgaard har disse tal fra. Men i hvert fald er det en kendsgerning, at den økologiske drift i dag er meget tæt på at nå op på samme produktionsudbytte, som den konventionelle, selv om man ikke bruger sprøjtemidler og kunstgødning.

Det har krævet en produktionsudvikling, og det gør det fortsat. Man har analyseret på det i USA f.eks., hvor jeg tror, at omkring en tredjedel af produktionen nu er oppe på samme udbyttensniveau som det konventionelle, men det kræver naturligvis en udvikling af økologien, en udvikling af sædskifter og mange andre ting for at nå op på det samme niveau. Men det kan altså godt lade sig gøre, så derfor er der slet ikke det problem, som hr. Fransgaard nævner.

Og derudover er det jo, som hr. Kirk gjorde opmærksom på tidligere i debatten, således, at der i f.eks. Polen og Ukraine i dag henligger enorme landbrugsarealer, som næsten ikke dyrkes, og hvor der altså ligger en landbrugsreserve, som kan udnyttes. Og det er jo ikke den eneste landbrugsreserve, vi råder over. Så der er intet behov for disse gensplejsere, der er ingen grund til at løbe den enorme risiko.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Hr. Keld Albrechtsen spørger, om jeg vil benægte, at der kan produceres lige så mange fødevarer økologisk som på den almindelige måde.

Jeg vil sige til hr. Keld Albrechtsen, at han skulle tage ud i landet og besøge nogle af de landmænd, der driver økologisk landbrug, dem, der ved noget om det. De går selvfølgelig ind for økologi, men de er realistiske. Efter 3 år – det kan måske være det første år – regner man med at få imellem 50 og 60 pct. ud af de samme hektar, som man gør ved almindeligt landbrug.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Fransgaard har naturligvis ret i, at ved omlægning til økologisk jordbrug er der en begyndelsesperiode, hvor udbyttet falder, bl.a. fordi man så at sige skal vaske jorden ren for alt det industrikvælstof, der er tilført, og opbygge et

nyt humuslag, opbygge en ny jordstruktur. Og før jordens naturlige liv er genopbygget, som har været ødelagt af den industrielle drift, får man naturligvis ikke noget stort udbytte. Det er fuldstændig korrekt, og derfor er der en overgangsperiode, det må man medgive hr. Frandsgaard, men den skal vi jo så igennem. Så kommer vi op igen.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Birte Weiss):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af lovforslag nr. L 179: Forslag til lov om ændring af lov om kemiske stoffer og produkter. (Anmeldelse og mærkning af produkter med uønskede kemiske stoffer samt pligt til indberetning ved mistanke om sundheds- eller miljøskadelig effekt). Af Søren Kolstrup (EL) og Jette Gottlieb (EL). (Fremsat 4/2 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Den 4. februar 1999 har Enhedslisten fremsat fire lovforslag med det formål at styrke kemikalireguleringen i forskellige love. Lovforslag nr. L 182 om ændring af arbejdsmiljøloven blev behandlet den 16. marts, og lovforslag nr. L 181 om ændring af produktsikkerhedsloven har vi behandlet her i dag i Folketinget. Jeg skal nu kommentere lovforslag nr. L 179 og lovforslag nr. L 180.

Først og fremmest vil jeg ved indledningen gerne benytte lejligheden til at rose Enhedslisten for det meget flotte og gennearbejdede kompleks af lovforslag, som partiet har fremsat.

Det er naturligvis for mig personligt yderst glædeligt at se, at ideer og forslag, som regeringen har fremlagt, har kunnet være med til at inspirere andre partier til at fremsætte lovforslag.

Som bekendt fremlagde regeringen allerede i januar en strategi for en styrket indsats på kemikalieområdet. Denne strategi skal vi drøfte her i Folketinget ved en forespørgselsdebat umiddelbart efter påske.

Når jeg prøver at foretage en sammenligning, en sammenligning mellem vores strategi, altså regeringens strategi, med Enhedslistens lovforslag, er der heldigvis i betydelig udstrækning sammenfald mellem de mål, vi vil nå. Det glæder mig, hvis det betyder, at det vil være muligt senere at skabe en bred tilslutning til en fælles kemikaliepolitik. Vi håber naturligvis, at det bliver regeringens strategi, der kommer til at ligge til grund for det.

Det fremgår klart af strategien, at det er målet at begrænse forbruget af farlige kemikalier mest muligt. Jeg er ikke uenig i, at netop effektlisten i den forbindelse er et udmærket udgangspunkt for en sådan indsats. Jeg er dog ikke overbevist om, at Enhedslistens forslag om at ændre effektlistens status til en bekendtgørelse er den mest hensigtsmæssige vej at gå.

Da Miljøstyrelsen omkring årsskiftet 1996-1997 offentliggjorde dels listen over de 100 uønskede stoffer, dels effektlisten, var formen valgt med omhu. For det første var de to lister ikke udtryk for et forbud. De var i stedet et signal til brugerne, ikke mindst industrien, om, hvilke stoffer man burde undgå. Netop fordi der var tale om en vejledning, som industrien længe har efterlyst, kunne styrelsen basere sin vurdering på stoffernes farlighed. De 100 stoffer på listen er væsentligst udvalgt, fordi de anvendes i meget store mængder. Havde styrelsen derimod meldt hårdere ud, havde man været nødt til for hvert stof og for hver enkelt anvendelse af stoffet at vurdere, om der fandtes mindre farlige alternativer.

Hertil kommer naturligvis, at disse lister langt fra er udtømmende. De er undergivet en dynamisk proces, sammensætning. Opførelsen på listen vil hele tiden ændre sig på grund af ny viden, ændrede forbrugsmønstre osv.

Vi må erkende, at det er industrien, producenterne – og ikke myndighederne – der har den tilstrækkelige viden til at udvikle alternativer til de stoffer, hvis skadelige virkninger vi kun kender alt for godt. Netop derfor er det